

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**ОБЛІКОВА, ФІНАНСОВА ТА УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТІЙКОЇ ЕКОНОМІКИ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ДНІПРО 2020

УДК 657.336.131.631.162

Рецензенти:

Васильєва Валентина Георгіївна – кан. екон. наук, доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро.

Вініченко Ігор Іванович – д-р. екон. наук, професор кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

Редакційна колегія:

Приходько Ігор Павлович – д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою;

Павлова Галина Євгеніївна – д.е.н., професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою;

Катан Людмила Ігорівна – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та банківської справи;

Губарик Ольга Миколаївна – к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою.

Рекомендовано вченою радою Дніпровського державного аграрно-економічного університету (протокол № 2 від 24.11.2020 р.)

Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки: колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька – Дніпро: Пороги, 2020. - 397 с.

Колективна монографія виконана в межах діяльності наукової школи «Обліково-фінансова інноваційна система АПК» та державної бюджетної теми «Організаційно-методичні засади обліку, звітності і контролю у системі забезпечення економічної стійкості підприємств», ДРН №0116U003135 (01.2016 р.-12.2020 р.).

Видання орієнтоване на науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів аграрного та управлінського профілів, працівників органів державного управління та місцевого самоврядування, підприємців та іншими особами, які цікавляться цією проблематикою.

УДК 657.336.131.631.162

Матеріали колективної монографії подано в авторській редакції.

При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії посилання на видання обов'язкове.

Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки належать авторам.

© Колектив авторів, 2020

Розділ 1. Проблеми та перспективи розвитку цілісної системи обліку в контексті забезпечення економічної стійкості підприємства	12
1.1. Економічна сутність власного капіталу підприємства	12
<i>Бондарчук Н.В., д.держ.упр., професор, Бондаренко Р.І., магістр МгОП-1-19</i>	
1.2. Удосконалення синтетичного та аналітичного обліку витрат на збут	21
<i>Дереза Д. Ю., магістр МгОП-1-19, Приходько І. П., д.держ.упр., професор.</i>	
1.3. Актуальні питання обліку розрахунків з постачальниками та шляхи його удосконалення на сільськогосподарських підприємствах	27
<i>Лобова А.О., студентка гр. МгОП-1-19 Погорелова Т.П., к.е.н., доцент</i>	
1.4. Впровадження мотиваційного моніторингу на підприємстві	37
<i>Сергійв Р. Д., магістр МгОП-1-19, Павлова Г. Є., д.е.н., професор</i>	
1.5. Методичні підходи щодо оцінки економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств	47
<i>Ткаченко О.С., к.е.н.</i>	
1.6. Етапи розвитку методики обчислення та обліку фінансового результату господарюючого суб'єкта	59
<i>Худяков А., студент гр. МгОП-1-19 Васильєва Л.М., д. держ. упр., професор</i>	

4. Управління персоналом: навчально-методичний посібник / О. Є. Кузьмін [и др.]. ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Львів. політехніка, 2011. - 236 с.

1.5. Методичні підходи щодо оцінки економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств

В умовах фінансово-економічної кризи збільшується роль економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств, адже позитивний фінансовий результат їх діяльності безпосередньо залежить від своєчасності розрахунків за зобов'язаннями. Для того щоб не втратити платоспроможність сільськогосподарські підприємства постійно повинні стежити за ситуацією на ринку, підвищувати ефективність виробництва та на високому рівні управляти платоспроможністю, яка забезпечує стабільний фінансовий стан підприємства.

В нестабільних економічних умовах значна кількість сільськогосподарських підприємств України мають велику потребу у фінансових ресурсах. Згідно з єдиною комплексною стратегією розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015-2020 роки 75% сільськогосподарських підприємств мають обмежений доступ до ресурсів, що є ключовою перешкодою для подальшого зростання та інвестицій.

Сільськогосподарські підприємства, у силу своєї специфіки, не в змозі ефективно функціонувати без державної підтримки вітчизняних товаровиробників на рівні нормативно – законодавчого забезпечення, яка в силу вказаного виступає базою для її розвитку; без бюджетної підтримки; без розумної цінової політики на продовольчі товари; без фінансово – кредитного забезпечення та податкового регулювання основної діяльності й аграрної інфраструктури; без стандартизації якості сировини та готової продукції; без моніторингу аграрного ринку та відповідних маркетингових

стратегій підвищення конкурентоспроможності [1]. Державна підтримка сільськогосподарських підприємств є важливим аспектом в процесі їх економічного оздоровлення.

Важлива роль в системі економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств відводиться масштабному застосуванню оперативних, тактичних і стратегічних заходів економічної стабілізації. Це пов'язано з тим, що успішне застосування цих заходів дозволяє не лише нівелювати загрозу банкрутства, але і значною мірою позбавити підприємство від залежності використання позикового капіталу, прискорити темпи його економічного розвитку. Оскільки сутність поняття «процес» полягає у сукупності послідовних дій, що спрямовані на отримання очікуваного результату, нами запропонована схема процесу економічного оздоровлення сільськогосподарського підприємства в умовах кризи (рис. 1).

Рис. 1. Процес економічного оздоровлення сільськогосподарського підприємства

Розглянемо детально кожен етап процесу економічного оздоровлення сільськогосподарського підприємства.

I етап: реалізація оперативних заходів для відновлення платоспроможності. В якому б кризовому стані не перебувало сільськогосподарське підприємство, першочерговими заходами в процесі його економічного оздоровлення є відновлення здатності підприємства розраховуватись за своїми зобов'язаннями з метою попередження виникнення банкрутства.

II етап: реалізація тактичних заходів для відновлення платоспроможності. Виконання II етапу процесу економічного оздоровлення сільськогосподарського підприємства передбачає проведення заходів по підвищенню показників платоспроможності сільськогосподарського підприємства. Це дозволить усунути загрозу банкрутства в короткостроковому і частково в довгостроковому періоді.

III етап: реалізація стратегічних заходів для відновлення платоспроможності. Процес економічного оздоровлення сільськогосподарського підприємства вважатиметься закінченим тільки тоді, коли вживані заходи по економічному оздоровленню забезпечать тривалу економічну рівновагу в процесі майбутнього економічного розвитку підприємства. Охарактеризовані вище внутрішні заходи економічного оздоровлення носять «захисний» або «наступальний» характер.

На першому етапі економічного оздоровлення необхідно визначити який рівень неплатоспроможності існує на сільськогосподарському підприємстві. Для цього необхідно провести аналіз показників платоспроможності (неплатоспроможності) (табл. 1).

Даний аналіз здійснюється для оцінки економічної діяльності та надання рекомендацій, спрямованих на виведення підприємства з кризового становища, оскільки невжиття оперативних заходів для відновлення платоспроможності може спричинити загрозу банкрутства.

Банкрутству сільськогосподарських підприємств передують різні види

кризового стану, які керівники (управлінський апарат) повинні безперервно моніторити. При першому виді неплатоспроможності (короткостроковому) можливо не допустити доведення підприємства до банкрутства.

Таблиця 1

Показники які використовуються для визначення неплатоспроможності сільськогосподарських підприємств

Показник	Алгоритм розрахунку	Джерело інформації	Нормативне значення
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)	$K_{пл} = \frac{OA}{ПК}$		
	де, OA – оборотні активи	форма № 1 рядок 1195	> 1,5
	ПК – позиковий капітал (довгострокові та поточні зобов'язання)	форма № 1 рядок 1595 + рядок 1695	
Коефіцієнт покриття (Кп)	$K_{п} = \frac{OA}{ПЗ}$		> 1,0
	де, ПЗ – поточні зобов'язання	форма № 1 рядок 1695	
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	$K_{шл} = \frac{OA - З - ВМП}{ПЗ}$		0,6 - 0,8
	де, З – запаси	форма № 1 рядок 1100	
	ВМП – витрати майбутніх періодів	форма № 1 рядок 1170	
Коефіцієнт платоспроможності (Кплат)	$K_{плат} = \frac{ГК}{ПЗ}$		0,2 - 0,35
	де, ГК – грошові кошти та їх еквіваленти в національній та іноземній валюті, поточні фінансові інвестиції	форма № 1 рядок 1160+1165 + рядок 1166	

Найпоширенішими моделями для оцінки фінансового стану та схильності до банкрутства в зарубіжних країнах є: модель Альтмана, метод У Бівера, прогнозна модель Таффлера, двофакторна модель оцінки ймовірності банкрутства, модель Конана і Гольдера, модель Р. Ліса, модель Фулмера, R-модель прогнозу ризику банкрутства (Іркутської академії). Дані моделі сформовані на основі даних промислових підприємств, тому їх застосування для сільськогосподарських підприємств не дозволить отримати достатньо об'єктивних результатів [12]. Дослідженнями ймовірності банкрутства саме сільськогосподарських підприємств займалися вітчизняні вчені Чупіс А.В. [11], Саблук П.Т. [7], Терещенко О.О. [10] та зарубіжні Савицька Г.В. [7].

Оцінку ймовірності банкрутства сільськогосподарських підприємства рекомендуємо здійснювати за нижченаведеними методиками (табл. 2).

Таблиця 2

Моделі ймовірності банкрутства сільськогосподарських підприємств

Модель	Автор	Набір показників для діагностики ймовірності банкрутства
Діагностика банкрутства (проведення експрес-аналізу фінансового стану)	Саблук П.Т. [7]	Коефіцієнта Бівера; рентабельності активів (6-8% свідчить про благополучний стан); відношення зобов'язань до активів (благополучний стан оцінюється, якщо цей показник < 37%); відношення суми власного капіталу та необоротних активів до суми активів (благополучний стан оцінюється в 0,4); відношення обігових активів до короткострокових зобов'язань (сприятливий стан, коли показник дорівнює більше 1).
Модель прогнозування ризику банкрутства для аграрних підприємств	Чупіс А.В. [11]	КОК - відношення оборотного капіталу до активів; КФЗ - відношення залученого капіталу до власного.
$Z = -1,3496 - 0,6183\text{КОК} + 0,6867 + \text{КФЗ}$		
Модель діагностики фінансової кризи	Терещенко О.О. [10]	де X1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань; X2 – відношення валюти балансу до зобов'язань; X3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів; X4 – відношення прибутку до виручки; X5 – відношення виробничих запасів до виручки; X6 – відношення виручки до основного капіталу. $Z > 2$ – банкрутство не загрожує, $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена, $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.
$Z = 1,5 X1 + 0,08 X2 + 10 X3 + 5 X4 + 0,3 X5 + 0,1 X6$		
Модель діагностики ризику банкрутства сільськогосподарських підприємств	Савицька Г.В. [8]	X1- доля власного оборотного капіталу у формуванні оборотних активів, коефіцієнт; X2 – співвідношення оборотного і основного капіталу; X3 – коефіцієнт оборотності сукупного капіталу (відношення чистої виручки до загальної суми капіталу); X4 – рентабельність активів підприємства; X5 – коефіцієнт фінансової незалежності (питома вага власного капіталу у загальній валюті балансу). $Z > 8$ – ймовірність банкрутства низька або відсутня; від 5 до 7,99 низька; від 3 до 4,99 середня; нижче 3 велика; – нижче 1 100 %
$Z = 0,111 X1 + 13,239 X2 + 1,676 X3 + 0,515 X4 + 3,8 X5$		

Оцінку ймовірності банкрутства сільськогосподарських підприємств необхідно здійснювати як мінімум один раз на рік, після складання річної

звітності. Використання однієї з вищенаведених моделей дасть змогу виявити кризові явища в діяльності сільськогосподарських підприємств.

Оперативні заходи економічного оздоровлення передбачають захисну реакцію сільськогосподарського підприємства. Мета цього етапу економічного оздоровлення вважається досягнутою, якщо усунена короткострокова неплатоспроможність підприємства, тобто об'єм надходження грошових коштів перевищив об'єм невідкладних зобов'язань в короткостроковому періоді. Це означає, що загроза банкрутства сільськогосподарського підприємства в поточному періоді ліквідована.

Тактичні заходи економічного оздоровлення, переважно є наступальною тактикою, спрямованою на подолання несприятливих тенденцій економічного розвитку сільськогосподарського підприємства і становлення економічної рівноваги підприємства.

Тактичні заходи економічного оздоровлення сільськогосподарського підприємства спрямовані на досягнення точки економічної рівноваги сільськогосподарського підприємства в майбутньому. Модель економічної рівноваги сільськогосподарського підприємства являє собою рівність

$$Ввр = Фвр \quad (1)$$

Де, $Фвр$ – джерела формування власних фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства;

$Ввр$ – напрями використання цих ресурсів [4].

Ефективним тактичним заходом економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств є застосування моделі економічної рівноваги сільськогосподарського підприємства, в кризовій ситуації підприємство максимально намагається наблизитися до наведеної рівноваги:

$$ДO_{гр} = ПО_{ср} \quad (2)$$

Де, $ДO_{гр}$ – можливий обсяг генерування власних фінансових ресурсів підприємства;

$ПО_{ср}$ – потрібний об'єм споживання власних фінансових ресурсів

підприємства [13].

Які б тактичні заходи не вживалися в процесі економічного оздоровлення сільськогосподарського підприємства, вони мають бути максимально спрямовані на забезпечення нерівності:

$$DO_{гр} > ПО_{ср} \quad (3)$$

Проте в реальній практиці можливості істотного збільшення об'єму накопичення власних ресурсів в умовах кризового стану обмежені, тому при проведенні економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств основним напрямом забезпечення досягнення точки економічної рівноваги в кризових умовах є скорочення об'єму споживання власних ресурсів. Таке скорочення пов'язане із недостатністю власних джерел фінансування у зв'язку з іммобілізацією фінансових ресурсів, спрямованих на створення сезонних понаднормативних виробничих запасів, необхідних для забезпечення процесу виробництва та характеризується терміном «стискування підприємства» [13].

Стискування підприємства в процесі забезпечення наведеної вище нерівності повинне супроводжуватися заходами по забезпеченню приросту власних ресурсів [14].

Збільшення обсягу власних ресурсів, що забезпечує зростання можливого обсягу генерування власних фінансових ресурсів, досягається за рахунок наступних основних заходів:

- оптимізації цінової політики підприємства, що забезпечує додатковий розмір операційного доходу;
- скорочення суми постійних витрат (включаючи скорочення управлінського персоналу, витрат на поточний ремонт);
- зниження рівня змінних витрат (скорочення виробничого персоналу основних і допоміжних підрозділів; підвищення продуктивності праці);
- здійснення ефективної податкової політики, що забезпечує мінімізацію податкових платежів по відношенню до суми доходу і прибутку

підприємства (спрямованої на зростання суми чистого прибутку підприємства);

- проведення прискореної амортизації активної частини основних коштів з метою зростання об'єму амортизаційного потоку;
- своєчасної реалізації вибулого у зв'язку з високим зносом або невживаного майна;
- здійснення ефективної емісійної політики за рахунок залучення додаткового пайового капіталу.

Скорочення необхідного обсягу споживання власних ресурсів, зниження необхідного об'єму споживання власних фінансових ресурсів, що досягається за рахунок наступних основних заходів:

- зниження інвестиційної активності підприємства в усіх основних її формах;
- забезпечення оновлення операційних необоротних активів переважно за рахунок їх оренди (лізингу);
- здійснення дивідендної політики, адекватної кризовому економічному розвитку підприємства з метою збільшення чистого прибутку, що направляється на розвиток виробництва;
- відмови від зовнішніх соціальних і інших програм підприємства, що фінансуються за рахунок його прибутку;
- зниження розмірів відрахувань в резервний і інші страхові фонди, здійснюваних за рахунок прибутку [9].

Мета цього етапу економічного оздоровлення вважається досягнутою, якщо сільськогосподарське підприємство вийшло на рубіж економічної рівноваги, що передбачається цільовими показниками структури капіталу і забезпечує достатню його стійкість.

Завершальним етапом процесу економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств є реалізація стратегічних заходів по економічному оздоровленню, вони є виключно наступальною стратегією розвитку, оптимізацією необхідних параметрів, що забезпечує,

підпорядкованою цілям, прискорення усього економічного зростання сільськогосподарських підприємств.

Стратегічні заходи економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств спрямовані на підтримку досягнутої економічної рівноваги підприємства в тривалому періоді. Ці заходи базуються на використанні моделі економічного зростання підприємства, що забезпечується основними параметрами його економічного розвитку.

Модель має різні математичні варіанти залежно від використовуваних базових показників економічної стратегії підприємства. Проте, враховуючи, те що усі ці базові показники кількісно і функціонально взаємозв'язані, результати розрахунку основного шуканого показника – темпу приросту об'єму реалізації продукції можливого для цього підприємства (тобто обсягу операційної його діяльності) – залишаються незмінними [2].

Безперечною метою діяльності сільськогосподарського підприємства є отримання прибутку, але для ефективного його функціонування, як єдиного цілого доцільно розраховувати комплекс показників, які більш повно та ретельно дозволять оцінити економічне становище сільськогосподарського підприємства. Темп приросту обсягу реалізації продукції, що не порушує економічну рівновагу сільськогосподарського підприємства, складає комплекс показників, які згруповані в чотири категорії і розраховуються на попередньому етапі економічного оздоровлення (рис. 2).

Фактори динаміки росту:

- Показник EBITDA – рентабельність по EBITDA розраховується як відношення показника EBITDA (прибуток до вирахування відсотків, податків, зносу і амортизації), поділена на загальний обсяг продажу і рентабельність по EBIT (прибуток до сплати податків та відсотків), поділена на сукупний дохід.

- Рентабельність по чистому прибутку (РЧП) – відношення показує загальну прибутковість сільськогосподарського підприємства, тому цей показник корисний для власників та потенційних інвесторів. Він також

вказує на ефективність менеджменту в сфері виробництва, управління і реалізації готової продукції.

- Прибуток/активи (П/А) – є важливим показником фінансової ефективності. Разом з іншими коефіцієнтами, показник відношення прибутку та активів сільськогосподарського підприємства може надати корисну інформацію про зростання сільськогосподарського підприємства та стійкість його фінансового стану [12].

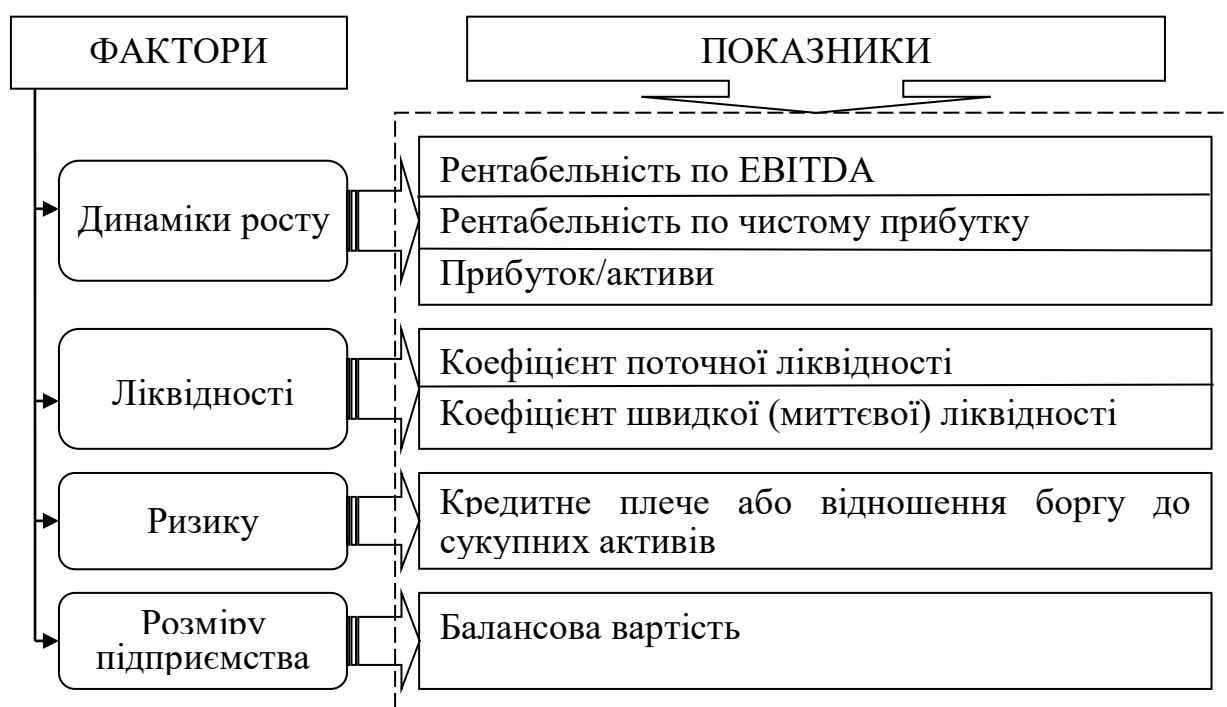

Рис. 2. Показники фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств

Фактори ліквідності:

- Коефіцієнт поточної ліквідності (КПЛ) – зазвичай використовуються моделі, які припускають лінійні відносини тільки в одному сенсі, між ROE та іншими фінансовими коефіцієнтами, доцільно запропонувати тестування гіпотези про наявність нелінійних зв'язків між фінансовими коефіцієнтами і ROE, характерні для підприємств сільськогосподарської галузі. Як відомо ROE повинно зростати досить швидко, при позитивній динаміці ліквідності від нуля до деякого рівня ліквідності досягає максимального рівня

рентабельність власного капіталу. ROE після цього починає дещо знижуватися, так як поточна ліквідність продовжує зростати. Сільськогосподарські підприємства з проблемами низької ліквідності оцінюють можливість виконати свої короткострокові зобов'язання та проблеми, які чинять негативний вплив на рівень прибутковості.

- Коефіцієнт швидкої (миттєвої) ліквідності (КШЛ) – еволюція ROE на основі миттєвої ліквідності і поточної ліквідності аналогічні, з дотриманням прискорення зростання і досягнення максимуму швидше у разі миттєвої ліквідності [3].

Фактор ризику:

- Кредитне плече або відношення боргу до сукупних активів (Б/А) – Фінансова структура кредитного плеча або просто важіль, розрахований як співвідношення між боргом і сукупними активами (версія, використовувана в нашій моделі) або співвідношення зобов'язань і активів. Структура фінансового важеля вимірює, наскільки активи сільськогосподарського підприємства фінансуються за рахунок боргу чи власного капіталу.

Фактори розміру підприємства:

- Балансова вартість (БВ) – є власним капіталом сільськогосподарського підприємства, який відображається на балансі дорівнює сумі активів за вирахуванням зобов'язань, а також нематеріальних активів [13].

Якщо базові параметри стратегії економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств залишаються незмінними в майбутньому періоді, розрахунковий показник буде мати оптимальне значення можливого приросту об'єму реалізації продукції. Будь-яке відхилення від цього оптимального значення буде або вимагати додаткового залучення ресурсів, або генерувати додатковий обсяг цих ресурсів, не забезпечуючи ефективного їх використання в операційному процесі [6].

Отже, модель стійкого економічного зростання є регулятором оптимальних темпів розвитку приросту обсягів реалізації продукції

підприємства, або в зворотному її варіанті – регулятором основних параметрів економічного розвитку підприємства (представлених системою розглянутих коефіцієнтів). Представлена модель дозволяє закріпити досягнуте на попередньому етапі економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств [5].

Мета цього етапу економічного оздоровлення сільськогосподарських підприємств вважається досягнутою, якщо в результаті прискорення темпів стійкого економічного зростання сільськогосподарського підприємства забезпечується відповідне зростання його ринкової вартості в довгостроковій перспективі.

Література до розділу 1.5:

1. Арестенко Т.В. Державна підтримка сільськогосподарських підприємств та їх конкурентоспроможність. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2013. № 2(5). С. 22-28.
2. Бондар О.А. Специфіка моделювання економічних процесів. *Економіка та держава*. 2013. №5. С. 67-69.
3. Власова Н.О., Круглова О.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. Київ. 2007. 271 с.
4. Гудзь О.Є. Модернізація методичних підходів фінансового прогнозування діяльності агроформувань до умов кризових деформацій. *Облік і фінанси АПК*. 2009. № 3. С. 125-129.
5. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: [навч. посіб.]. Київ. 2011. 328 с.
6. Онисько С.М., Біла О.Г. Фінанси підприємств: [навч. посіб.]. Львів. 2008. 383 с.
7. Саблук, П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання. *Економіка АПК*. 2007. № 2. С. 3-10.
8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. Київ. 2005. 662 с.

9. Сіліна І.В. Концептуальні основи антикризового фінансового управління підприємством. *Агросвіт*. 2015. №22. С. 45-49.
10. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібн. Київ. 2004. 412 с.
11. Финансовое положение предприятия: оценка, анализ, планирование / Под ред. А.В.Чуписа. Сумы. 1999. 332 с.
12. Філімоненков О.С., Дема Д.І. Фінанси підприємств: Підручник Київ. 2009. 496с.
13. Фінанси підприємств: підручник / [А.М. Поддєрьогін та ін.]; кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін; Київ. – 7-ме вид., без змін. – Київ. 2008. 552 с.
14. Хлістунова Н.В. Фінансові ризики і платоспроможність підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №4 (21). С. 63-68.

1.6. Етапи розвитку методики обчислення та обліку фінансового результату господарюючого суб'єкта

Одна з функцій бухгалтерського обліку полягає у формуванні інформації про результати діяльності господарюючого суб'єкта. Уже в XIV столітті перед бухгалтерським обліком стояла задача у визначенні вигоди. Л. Пачолі відзначав, що мета будь-якого купця полягає в тому, щоб придбати дозволена відповідну вигоду для свого існування [3], отже, на її визначення і повинен бути спрямований облік.

В історії розвитку облікової думки виділяють кілька парадигм: уніграфічна, диграфічна та камеральна. Кожна характеризується набором відмінних рис, найважливішою з яких є підхід до обчислення фінансового результату, що дозволяє виділити основні етапи розвитку методології обчислення та обліку фінансового результату.

І етап. Він характеризується простотою розрахунку фінансового